

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi S. K.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...)

w sprawie III AUa (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2018 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...), sygn. akt III AUa (...), nastąpiła przewlekłość postępowania,**
- 2. przyznaje S. K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) 2000 (dwa tysiące) zł,**
- 3. oddala skargę w pozostałej części,**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz S. K. 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz 17 (siedemnaście) zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa.**

UZASADNIENIE

6 kwietnia 2018 r. S. K. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyła do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej:

skarga na przewlekłość). Skarga dotyczy postępowania, które toczyło się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...).

Skarżąca wniosła o zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do rozpoznania sprawy w terminie trzech miesięcy od dnia rozpoznania skargi na przewlekłość; o przyznanie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) kwoty 5.000 zł oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) - kosztów postępowania w przedmiocie skargi.

Sąd Apelacyjny w (...) w odpowiedzi na skargę, która wpłynęła do Sądu Najwyższego 7 sierpnia 2018 r., zgłaszając swój udział w toczącym się postępowaniu, wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy ustalił:

Skarżąca (ubezpieczona) 27 września 2016 r. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 24 sierpnia 2016 r. (nr (...)) w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Sąd Okręgowy w W. wydał wyrok 28 marca 2017 r. zmieniając zaskarżoną decyzję (VII U (...)).

2 maja 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych złożył apelację od tego wyroku. Sąd Okręgowy przekazał akta sprawy z apelacją do Sądu Apelacyjnego w (...) 30 maja 2017 r., a 1 czerwca 2017 r. nastąpiła rejestracja sprawy w Sądzie Apelacyjnym. 5 czerwca 2017 r. skarżąca wniosła zaś odpowiedź na apelację.

16 listopada 2017 r. do Sądu Apelacyjnego w (...) wpłynął wniosek skarżącej o przyspieszenie wyznaczenia terminu rozprawy odwoławczej. 20 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny udzielił odpowiedzi, że sprawy wyznaczane są według kolejności i brak jest możliwości przyspieszania wyznaczania rozprawy.

6 kwietnia 2018 r. skarżąca wniosła skargę na przewlekłość, ale – jak wyjaśnił Sąd Apelacyjny w piśmie z 28 czerwca 2018 r. – nie wpisano jej do wykazu Sk, dlatego nie nadano jej biegu, który nadano skardze dopiero po tym, jak pełnomocnik skarżącej przesłał skan skargi. Oryginał został dostany 5 lipca 2018 r. Mimo że skardze na przewlekłość nie nadano biegu w dniu wpłynięcia jej do Sądu Apelacyjnego, to tego samego dnia (6 kwietnia 2018 r.) nastąpiło wyznaczenie referenta.

Wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej nastąpiło 27 czerwca 2018 r. na

20 września 2018 r., w którym to dniu rozprawa odbyła się. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75), dalej jako: ustawa o skardze na przewlekłość, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa nie precyzuje, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych powszechnie przyjmuje się, że „nieuzasadniona zwłoka”, o której mowa w tym przepisie to wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy bądź nie podejmowaniu czynności (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07). Przyjęło się, że jest to okres powyżej 12 miesięcy do czego *asumpt* daje też art. 14 ustawy, który stanowi, że ponowna skarga na przewlekłość postępowania w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy. W konkretnych sprawach sądy przyjmowały czasami, że także okres krótszy niż 12 miesięcy może zostać uznany za wystarczający do stwierdzenia, że doszło do nieuzasadnionej zwłoki. Szczególnie ma to miejsce w sytuacji, gdy sąd nie podejmował żadnych czynności przez wiele miesięcy, mimo iż z tzw. kolejności wpływu wynikałoby, iż takowe czynności powinny zostać podjęte, albo gdy czynności podjęto natychmiast po wniesieniu skargi na przewlekłość.

W świetle artykułu 2 ust. 2. ustawy o skardze na przewlekłość dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w

celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując owej oceny uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W sprawie będącej przedmiotem zaskarżenia skarżąca wniosowała przez swojego pełnomocnika o przyspieszenie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej (pismem z 17 listopada 2017 r.). Sąd Apelacyjny nie uwzględnił owego wniosku, choć sprawa nie jest zawiła faktycznie i prawnie a ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę, z uwagi na fakt urodzenia dziecka i oczekiwanie świadczenia z tego tytułu, co było przedmiotem postępowania pierwotnego przed ZUS. Zachowanie skarżącej w żaden sposób nie przyczyniło się do przewlekłości, wręcz przeciwnie.

Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła *skargę na przewlekłość* i nie jest zawiła znajdują potwierdzenie w orzecznictwie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Sąd Najwyższy wskazywał, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o świadczenia służące zaspokojeniu bieżących kosztów utrzymania powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Także Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że sprawy pracownicze oraz dotyczące ubezpieczeń społecznych powinny być rozpatrywane szybciej (wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376).

Przyczyną, która uzasadniałaby zwłokę sądu nie mogą być kwestie organizacyjne i kolejność wyznaczania, na co wskazywano w odpowiedzi na skargę. Jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie „stałe rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów orzekających w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie usprawiedliwiają przewlekłości postępowania wynikającej z niewyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej” (m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). Choć argumenty przywołane

w odpowiedzi na *skargę na przewlekłość* znajdują w ocenie Sądu Najwyższego uzasadnione podstawy, to z perspektywy podsądnego organizacja i braki kadrowe nie mogą być argumentem usprawiedliwiającym opóźnienie w rozpoznaniu sprawy, a tym samym naruszać fundamentalnych praw określonych w Konstytucji RP (art. 45), jak i aktach prawa międzynarodowego.

Postępowanie w sprawie rozpoczęło się (w sądzie okręgowym) we wrześniu 2016 r. i trwało do września 2018 r. Zauważyć należy przy tym, że do sądu okręgowego odwołanie skarżącej (ubezpieczonej) trafiło we wrześniu 2016 r., zaś wyrok został wydany marcu 2017 r. Sąd drugiej instancji potrzebował na rozpoznanie apelacji niemal szesnastu miesięcy (licząc od dnia przekazania akt sprawy z apelacją), zaś na wyznaczenie terminu rozprawy niemal trzynastu miesięcy. W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość orzeczono jak w sentencji. Jednocześnie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość Sąd Najwyższy oddalał żądanie o zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do rozpoznania sprawy w terminie trzech miesięcy od dnia rozpoznania skargi na przewlekłość, z uwagi na jego bezprzedmiotowość.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 do 20.000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego przyznawana suma pieniężna stanowi z jednej strony sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, z drugiej zaś jest rekompensatą dla skarżącego za krzywdę spowodowaną przewlekłością postępowania. Wysokość owej sumy pieniężnej winna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). W świetle

przedstawionych ustaleń uzasadniona jest zasądzona na rzecz skarżącej od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) kwota pieniężna w wysokości 2.000 zł.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800) Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącej 240 zł kosztów postępowania w przedmiocie skargi, w tym kosztów zastępstwa procesowego i zwrot 17 zł z tytułu opłaty od pełnomocnictwa.